

OKAN EĞİTİM KURUMLARI

BAKİS

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi

26.sayfa

Aile İçi
Tutumlar

**Çocuklarda
Takıntı**

Obsesif-Kompulsif
Bozukluk

Disleksi

Özel Öğrenme
Güçlüğü

Ödevler

Yeni Bir

Kardeş Geliyor

İÇİNDEKİLER

Index

Çocuklarda Takıntı (Obsesif-Kompulsif Bozukluk)	6
Disleksi (Özel Öğrenme Güçlüğü)	10
Veli Olmak	16
Düşünme Becerileri Düşünmeyi Öğretmek	20
Aile İçi Tutumlar	26
Ödevler	30
Yeni Bir Kardeş Geliyor	32

Merhaba,

Güzel geçtiğini umduğumuz bir tatilin ardından O-Bakış dergimizin 3. Sayısı ile yeniden sizlerle. Çocuklarımız bir yıl daha büyüdü. Onların değişen dünyalarında bazen yanıtız kaldığımız durumlar yaşayabiliyoruz. Ya da tıpkı onlar gibi birçok duruma daha fazla soru ve merakla bakabiliyoruz. Konu çocuğumuz olunca "acaba" dediğimiz birçok şey düşünürüz. Bu sayımızda sizlerle yapmış olduğumuz görüşmelerin ışığında bazı konu başlıkları belirledik.

Düşünmeyi Öğretmek

Ergen-Anne-Baba İletişimi

Disleksi

Müzik ve Çocuk

Çocuklarda Takıntı

Ebeveyn Tutumları

Bağlanma ve Bağımlılık

Veli Olmak

Ödevler...

Son olarak çocuklarımızı yetiştirirken iki duyguyu sürekli olarak onlara hissettirmeyi unutmayalım. Çocuk oldukları için koşulsuz sevgi ve sağlıklı yetişkin bireyler olabilmeleri için saygı...

Keyifle okumanız dileğiyle...

Nuray ÖZBEN AVŞAR

Okan Eğitim Kurumları Rehberlik Bölüm Başkanı

ÇOCUKLARDA TAKINTI OBSESİF-KOMPULSİF BOZUKLUK

Takıntılar sadece yetişkinlik döneminde görülen bir durum değildir.

Çocuklarda da görülme sıklığı da fazla olan takıntıların başlama yaşı kesin olmamakla birlikte okul öncesi dönemden itibaren ailelerin konuya duyarlı olması oldukça önemlidir.

En sık ortaya çıktığı yaş dönemi 7 olmakla birlikte literatürlerde bu sınır 2 yaşa kadar ineabilmektedir. Nedenleri ile ilgili ortaya atılan birçok psikolojik kurama rağmen hastalık boyutuna ulaşmış takıntıların nöropsikiyatrik hastalık olduğu kabul edilmektedir.

Aileler bazen çocuklarının bazı hareketleri tekrar ettiklerini ya da cevabını bilmelerine rağmen sorulan soruları tekrar tekrar yinelettiklerini fark ederler ancak bunun nedenini bir türlü bulamayabilirler. Eğer bu durum çocuğun işlevselliğini bozmuyorsa "obsesif-kompulsif belirtiler", işlevselliği bozuyorsa "obsesif-kompulsif bozukluk" adını almaktadır. Obsesyonlar halk arasında takıntı ya da vesvese olarak adlandırılmaktadır.

Obsesyon, istenmeden gelen, uygunuz olarak yaşanan ve belirgin sıkıntıya neden olan, yineleyici düşünce, dürtü veya düşlemlerdir. Kişi bu düşünce, dürtü veya düşlemlere önem vermemeye, bunları baskılamaya veya başka bir düşünce ya da eylemle bunları etkisizleştirmeye çalışır. Takıntılı kişiler bu düşünce, dürtü ve düşlemlerin anlamsız ve abartılı olduğunun farkındadırlar fakat bunların zihinde oluşmasına engel olamamaktadırlar. Ancak çocuklar bunu tam olarak ifade edemeyebilirler. Çoğu zaman mantıksız buldukları bu düşüncelere karşı mücadele ederler. Gösterilen bu çaba çoğunlukla var olan gerginliklerini artırmaktan öteye gidemez. Kısacası obsesyon düşünceleri kişinin kendi denetiminde değildir.

Obsesyonlarını ortadan kaldırmak, onları etkisiz hale getirmek için bireyin kendisini yapmaktan alıkoyamadığı zorlantılı davranışlara ise tıp dilinde "kompulsiyon" denilmektedir.

Zorlantı da denilen kompulsiyonlar el yıkama, sıraya koyma, kontrol etme gibi tekrarlayıcı davranışlar ya da dua etme, sayma, sözcükleri sessiz biçimde yinleme gibi zihinsel eylemler olarak kendilerini gösterebilirler. Zorlantılar aslında takıntıların yaratmış olduğu gerilimi azaltmak amacıyla yapılmaktadır. Kişi bunları yapmadığı sürece kendisini rahat hissetmemektedir.

Takıntı ve zorlantılara örnek vermek gerekirse kişinin ellerinin temiz olmasına rağmen pis olduğunu düşünmesi "obsesyon", bu düşünceyi ortadan kaldırmak için ellerini gereksiz yere yıkaması "kompulsiyon"dur. Obsesyonlar ve kompulsiyonlar az oranda herkeste görülebilir, ancak bunlar kişinin yaşam kalitesini ve işlevselliğini bozuyor ve ciddi zaman kayıplarına neden oluyorsa hastalık kabul edilir ve bu durum tedavi gerektirmektedir.

Yapılan çalışmalarda çocuklarda sık görülen saplantıların :

- Kirlilik,
- Sürekli temiz olma ihtiyacı,
- Sürekli kötü bir şey olacağı düşüncesi,
- Aşırı düzenli hareket etme isteği,

Eğer;

- Ellerini sık sık yıkıyorsa,
- Sabun ve tuvalet kağıtlarını aşırı tüketiyorsa,
- Akademik başarısında ani bir düşüş olmuşsa,
- Ödev yaparken aşırı zaman kaybediyorsa,
- Defterinde ve kitabında silmekten kaynaklanan yırtıklar veya delikler olmuşsa,
- Garip cümleleri tekrar edip ve sizden de tekrar etmenizi istiyorsa,
- Hastalıktan aşırı derecede korkmaya başladıysa,
- Sıklıkla çamaşırlarının ve çarşaflarının yıkanmasını istiyorsa,
- Odasını temizlerken aşırı derece özenli oluyorsa,
- Aile üyelerine sürekli sağlık durumlarını soruyorsa,
- Sürekli kötü bir şey olacağını düşünüyorsa dikkatli olmak ve bunların obsesif kompulsif bozukluğunun belirtileri olabileceğini düşünmek gerekir.

Nörokimyasal çalışmalar, beyin görüntüleme çalışmaları ve nöropsikolojik değerlendirmeler sonucunda obsesif-kompulsif bozuklukların beyindeki bazal ganglionlar ve frontal lob bölgelerindeki bazı işlev bozukluklarından kaynaklandığını göstermektedir. Aynı zamanda serotonin ve dopamin nörotransmitterlerinin de etkisi olduğu bilinmektedir. Rahatsızlığın genetik geçişli olduğuna dair güçlü kanıtlar bulunmaktadır. Takıntı ve zorlantıların çocuklarda sanıldığından çok daha fazla görüldüğü, ancak çocukların sıklıkla ayıplanacakları ve yanlış anlaşılacakları gibi düşünceler nedeniyle bu sıkıntılarını gizleme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Anne ve babalar çocuklarına yaklaşımlarında güven verici davranır, çocuklarının yanlarında iken rahat ve açık davranmalarını sağlayabilirlerse, onlar da bu tip sıkıntılarını söyleme konusunda rahat davranacaklardır.

Çocuklar takıntılarını nasıl dile getirirler?

Bu konu üzerine konuşurken çoğunlukla sıkıntılı oldukları göze çarpmaktadır. Kendisi aslında bu şekilde düşünmek veya davranmak istemediğini ama içinden bir sesin (bazıları kendi düşüncesi olduğunu söyler, bazılarıysa başka birisinin sesi olarak tanımlayabilir) belli davranış ve düşüncelere yol açtığını dile getirir. Örneğin, içinden herhangi bir şeye küfür etmek gelmesi, rahatsız edici cinsel içerikli görüntülerin göz önüne gelmesi, bir şeyi iki kez yapmazsa kötü bir şey olacağı veya kapıyı kilitlemiş olmasına rağmen sanki kilitlemediğini düşünmesi ve tekrar tekrar kontrol etmek zorunda kalması gibi. Bazen düşünceler eşlik etmeden sadece tekrar eden davranışlar (kompulsyonlar) ortaya çıkabilir ve bu zorlanmalar dışardan rahatlıkla gözlemlenebilir. Aslında düşünce boyutunda kalan takıntılar anlamak sürecin en zor yanıdır.

Takıntılı-zorlantılı/obsesif-kompulsif bozukluklarda ilaç ve davranışçı kognitif – bilişsel terapi tedavi yöntemi olarak kullanılmaktadır. Çocukluk çağında karşılaşılan bu bozukluklarda mutlaka tedavi yöntemleri kullanılmalıdır. Çocuğun tüm hayatını -aile, okul, arkadaş- ve işlevselliğini bozabilecek bu takıntılar çocuk için ciddi zorluklara neden olabilecektir. Bu nedenle ebeveynler konuya çok hassas bakmalıdırlar.

Nuray ÖZBEN AVŞAR
Okun Eğitim Kurumları PDR Bölüm Başkanı

Kaynaklar:

Apak,S. Gelişim Nörolojisi. 1984
Yörükoğlu,A. Çocuk Ruh Sağlığı

DSLƏKS

"Her şey ben ilkokula yazıldıktan sonra başladı. Bir akşam evde ders çalışırken annemin bana tuhaf baktığını fark ettim. Yazdıklarımı dikkatle inceledikten sonra mırıldandı. Az sonra elinde düz beyaz bir kâğıtla çıkageldi.

"Bir ağaç çiz" dedi, bana.

Çizdim. Önce köklerini, sonra aşağıdan yukarıya doğru gövdesini ve daha sonra dallarını ve yapraklarını... Ben çizerken annem "Allah Allah" diye söyleniyordu. Sonra kendisi bir tane çizdi. Önce kalın bir gövde, sonra dallar ve yapraklar, en son kökler... Ne fark eder ki?..

Sonra yazı yazdırdı. Yazdım. Hemen yanına kendisi yazdı. Baktım B'leri, D'leri, N'leri benimkilere benzemiyor. Onunkiler ters.

Sabah ayakkabılarımı bağlarken (ben hala bağlayamıyordum)

- "Öğretmenin bu yazdıklarına bir şey demiyor mu? Diye sordu. Zaman zaman bana kızdığını söyledim. Tahta da yazılanları deftere geçirirken zorlandığımı, gecikince de "Tembel" diye fırça yediğimi anlattım.

"Niye zorlanıyorsun?" diye sordu annem.

"Çünkü tahta da yazılanlar da senin gibi..." dedim. "Ters aynı..."

Öyleydi gerçekten de, benim "ev" diye yazdığımı sınıftakiler "ve" diye okuyorlardı. N'leri, P'leri, K'ları ters yazıyorlardı. Herkesin sağ bildiği benim solumdu. Tahtadakileri defterime geçirirken düzeltmeye çalışıyordum. O yüzden gecikiyordum.

O gün öğleden sonra annem okula geldi. Öğretmenle bir şeyler konuştu. Ertesi günde kapısında "Davranış Bilimleri Enstitüsü" yazan bir yere götürdü.

Ke li m l ri y z r k n
at l y b l r i m
Yö n l ri ö ğ r e n e m e y e b l r m
S at i s r d ğ n d a b i l m e y b l r m

**Ama hayalgücümle eşsiz şeyler
tasarlayabilirim...**

DSLƏKS

"Bak bu abla doktor. Seninle biraz konuşacak" dedi. Güler yüzlü bir abla adını söyleyip tokalaşmak için elini uzattı. Uzattığı eli tersti. Tokalaşamadık. Sonra o da bir şeyler yazıp çizmemi istedi. Bunun çocuklarda çok sık rastlanan bir sorun olduğunu söyledi. O sözcüğü ilk kez orada duydum.... DİSLEKSİ....

Doktor dönüp arkasındaki dosyalardan bir kâğıt çıkardı.

- "Bu çizimler ve yanındaki notlar Leonardo da Vinci'ye ait" dedi. Yazılar bana çok tanıdık geldi. Benim gibi düz yazan birini bulmuştum işte. Sonra masanın üstündeki aynayı elindeki kağıda tutup bize gösterdi. Annem hayretler içinde kaldı. Notlar onların diline tercüme edilmişti sanki. Ayna bir şifre çözücü gibi düzeltmişti yazıları... Doktor abla bunun bir hastalık değil, bazı çocuklar da rastlanan türden bir bozukluk olduğunu anlattı uzun uzun. Disleksilerin bazı harfleri ve sayıları ters yazdıklarını, ancak bunun bir zekâ eksikliğinden kaynaklanmadığını, hatta tersine, disleksil çocukların çoğunda üstün zekâ saptandığını söyledi.

Edison'un, John Lennon'ın, Michelangelo'nun, Steven Spielberg'in, Prens Charles'in, J.F. Kennedy'nin disleksil olduklarından söz etti. Yine bir disleksil olan Einstein'ın okumayı 9 yaşında söktüğünü ve normal okulda başarılı olamayınca da babası tarafından askeri okula yazdırıldığını anlattı.

- " Bu saydığım isimlerin hepsi birer dahi idi. Bize göre ters yazmalarına itiraz edilmediği, tersine hoşgörü ile bakıldığı için dehalarını kanıtlayabildiler." dedi. Çıktığımızda hastalığımı sevmeye başlamıştım. Yanılmamıştım işte. Ben değildim ters yazan onlardı.... Farklılığımın utanmamaya başladım. Ertesi gün okula cebimde bir ayna ile gittim. Ayna benim tercümanım olmuştu adeta. Yazdıklarımı onların diline çeviriyordu. Onların yazdıklarını da benim için düzeltiyordu.

Ancak o gün resim dersinde koptu kıyamet. Öğretmen hepimizden bayrak çizmemizi istemişti. Bir ay yıldız çizip, boyayacak ve sıramızın üzerine asacaktık. Önce yıldız çizip, yanına bir hilal kondurdum. Sonra öğretmen tepemde bitti.

"Bu hilal ters" dedi.

"Hayır, düz " dedim. Kâğıdı önümden çekip, sınıfa gösterdi.

"Sizce bu hilal ters mi, düz mü?" diye sordu. Çocuklar hep bir ağızdan " ters, ters" diye bağırılmaya başladılar. Öğretmen tahtaya kalkıp doğrusunu çizmemi istedi. Kalktım, çizdim. Sınıf katıla katıla gülüyordu. Öğretmen "bak yine ters yazıyor" diye bağırıldı. "Sen benimle alay mı ediyorsun? Bu ülkenin bayrağını ters çizemezsin herkes gibi çezeceksin" diye gürlendi. Korkarak cebimden aynamı çıkardım. Tahtaya doğru tutup bakmalarını istedim. Aynaya yansıyan görüntü tam onların çizdiği gibiydi. Tersti. Aldırmadılar... Hem alay ediyor, hem öfkeyle "Düz çiz... Düz çiz" diyordu. Öğretmen, elimi avuçlarının içine aldı ve zorla bana ters bir hilal çizdirdi. Sınıfa döndü "Şimdi düz mü?" diye sordu. Herkes hep bir ağızdan düz dedi. "Haydi, şimdi yerine" dedi öğretmen. İşte ben de terstim artık. Sırama doğru yürürken ensemde öğretmenin sinirli ses dalgalarını hissettim. " Sözümlü dinlerseniz, yann hepiniz birer Leonardo olabilirsiniz." diyordu. Güldüm. Oturduğumda ay, tahtadan ters ters bana bakıyordu.

Özgül Öğrenme Güçlüğü Nedir, Nasıl Anlaşılır, Neler Yapılabilir?

-Özgül Öğrenme Güçlüğü-

Okulöncesi ve anaokullu günlerini geride bırakan ve ilkokula geçiş yapan öğrenciler ve ebeveynleri genellikle bu sürece hevesli, heyecanlı ve duygu dolu başlarlar. Günler geçer öğretmene, sınıfa ve okula adaptasyon sağlanır ve akademik program uygulanmaya başlar. Öğretmen sınıf ortalama öğrenme süreçlerini hedef alan bir program uygularken bazı çocuklar bu ortalamanın üzerinde veya altında kalabilirler. Her iki grup içinde farklılaşan programların uygulanabilmesi gerekir. Okul bu özel gereksinimleriyle dikkat çeken çocukları tespit aşamasında önemli bir rol oynar ve potansiyelleri doğrultusunda desteklemeye çalışır ancak bazı öğrenciler akademik bilgi akışını yakalayabilmek için özel gereksinimlere ihtiyaç duyarlar. İşte bu noktada bazı çocukların ilk günlerdeki hevesinden eser kalmadığını hatta okula giderken ayaklarının geri geri gittiği gözlemlenir. Altı – yedi yaşlarında bir çocuk için karşısındakini anlamak ve anlaşıldığını hissetmek çok önemlidir. Akademik güçlükler zaman içerisinde öğretmen ve arkadaşları ile sosyal iletişimini de bozmaya başlar.

Öğrenme Süreci;

Öğrenme bilgiyi alma, işleme ve istenildiğinde geri çağırıp sunabilme işlevidir. Bu akışta sorun yaşayan çocuklar okulda ve evdeki tüm desteklenmeye rağmen güçlük yaşamaya devam ederler.

Özgül Öğrenme Güçlükleri

Özgül öğrenme güçlüğü; okulöncesi yıllarda kendini renk, isim, rakam öğrenmelerinde gösterse de ilkokul çağına gelindiğinde bir tanı alabilmektedir. Çocuğun derslerine katılıyor, çalışıyor olmasına rağmen öğrenememe, öğrendiğini geri çağırmanın, unutma şeklinde kendini göstermektedir. Bu özgül güçlük; okuma (disleksi), yazılı anlatım (disgrafi) ve matematik (diskalkuli) alanlarından bir, iki veya üçünde yaşanıyor olabilir. Yapılan araştırmalar her on çocuktan bir (1/10) tanesinde derecesi değişimle birlikte özgül öğrenme güçlüğü yaşandığını ortaya koymaktadır. Özgül öğrenme güçlüğü zekâ ile bir ilişkisi olmadığı ve hatta çok yüksek zekâdaki kişilerde bile ortaya çıkabildiği bilinmektedir. Ancak müdahale edilmediği durumlarda yaşam boyu süren gelişimsel bir bozukluk olarak kalmaya devam eder.

Çocuk Nasıl Etkilenir?

Bu hem çocuk hem öğretmen, hem de anne-baba için zorlayıcı bir durumdur. Akademik zorlanmalarla başlar ancak kısa süre sonra etkileri öğretmen, aile ve arkadaş grubunda da hissedilir. Reddedilme, baskı, küçük görme gibi davranış ve etiketlemelerle kişinin özgüven, benlik algısı, kaygı düzeyleri üzerinde de dolaylı ancak kalıcı hasarlara yol açabilir.

Ne Yapmalı?

Böyle bir şüphe durumunda çocuğun diğer arkadaşlarının bilgi düzeyinden çok geride kalmadan çocuk psikoloğuna hızlı bir yönlendirme yapılması gerekmektedir. Öğrenme süreci ile ilgili detaylı verilere psikometrik test araçları ile ulaşıp probleme yönelik bir çalışma ile çocuktaki hem akademik zorlanma azaltılır hem de etkilemesi beklenen duygusal-sosyal alanların zarar görmeden üstesinden gelmek mümkün olur.

Hangi Çalışmalar Yapılabilir?

Özgül öğrenme güçlüğü özellikle algılama süreçlerinde yaşanan sorunlar kaynaklıdır. Bu nedenle çocuğun öğrenme stiline tespit edilmesi ve tekrarlanacak konuların o stilde (işitsel, görsel, kinestetik öğrenme stili) materyaller aracılığı ile tekrarlanması algılamayı kolaylaştıracaktır.

Yine görsel dikkat (görsel algılama) ve işitsel dikkat (işitsel algılama) desteklenmesi gereken alanlardır. Örneğin görsel algılamada sorun yaşayan bir çocuk için görseli farklılaşan eşya veya çizimler üzerinden sınıflandırma, benzerini bulma çalışmaları yapılabilir.

DAVS

EDEEN

FARF 3R

1. 1000
2. 1000
3. 1000
4. 1000
5. 1000
6. 1000
7. 1000
8. 1000
9. 1000
10. 1000
11. 1000
12. 1000
13. 1000
14. 1000
15. 1000
16. 1000
17. 1000
18. 1000
19. 1000
20. 1000
21. 1000
22. 1000
23. 1000
24. 1000
25. 1000
26. 1000
27. 1000
28. 1000
29. 1000
30. 1000
31. 1000
32. 1000
33. 1000
34. 1000
35. 1000
36. 1000
37. 1000
38. 1000
39. 1000
40. 1000
41. 1000
42. 1000
43. 1000
44. 1000
45. 1000
46. 1000
47. 1000
48. 1000
49. 1000
50. 1000
51. 1000
52. 1000
53. 1000
54. 1000
55. 1000
56. 1000
57. 1000
58. 1000
59. 1000
60. 1000
61. 1000
62. 1000
63. 1000
64. 1000
65. 1000
66. 1000
67. 1000
68. 1000
69. 1000
70. 1000
71. 1000
72. 1000
73. 1000
74. 1000
75. 1000
76. 1000
77. 1000
78. 1000
79. 1000
80. 1000
81. 1000
82. 1000
83. 1000
84. 1000
85. 1000
86. 1000
87. 1000
88. 1000
89. 1000
90. 1000
91. 1000
92. 1000
93. 1000
94. 1000
95. 1000
96. 1000
97. 1000
98. 1000
99. 1000
100. 1000

DSLĚKS

VELİ OLMAK!

Bir ebeveyn olarak çocuğunuzla ilgili tahmin edemeyeceğiniz bir şey yok gibidir; ama çocuğunuzun okula başlaması ile birlikte yani artık bir veli olduğunuzda cevabını bilmediğiniz bazı sorularla karşılaşacağınızdan eminiz. Kuşkusuz kimse size her zaman geçerli olacak mükemmel yanıtlar veremez. Fakat temel konularla ilgili önemli olguları bilmeniz sizin için yararlı olabileceği düşüncesindeyiz.

Birçok çalışmaya göre, veli ve öğretmenler arasındaki temel iletişimin çocuklar için iyi bir şey olduğu konusunda anlaşılıyor. Araştırmaların gösterdiğine göre ana babalar çocukların eğitimine katıldıklarında;

Öğrenciler daha yüksek notlar alıyor, uzun vadede daha iyi bir akademik başarı elde ediyor. Bu başarı, çocukların ilk eğitim yıllarından itibaren ebeveynlerinin eğitim süreçlerini yakından takip etmesiyle doğru orantılı olarak artıyor.

Veliler okulla ilişkide olduğunda, öğrencinin okula devamı, okulla ilgili tutumları, benlik kavramı ve davranışları daha iyiye gidiyor.

Eğitim programları ve okullar daha etkin hale geliyor.

Neredeyse hiç kimse velilerin katılımının değerini yadsımıyor fakat herkes bu konuyu farklı tanımlıyor. Bazı veliler bu katılımı sınıf veya okul uygulamalarının kararı konusunda söz sahibi olmak olarak algılıyor. Bazı veliler her gün okulda bulunarak süreci takip etmesi gerektiğini düşünüyor. Sonuç olarak, her zaman iyi bir veli olmak adına yapılan davranışların verimli olmadığı görülüyor.

Veliler olarak eğitim sürecine dâhil olurken ve öğretmen ile ilişki kurarken atılacak üç önemli adım bulunmaktadır:

İlk adım, veli olarak kendi rolünüzü yani çocuğunuzun eğitim hakkının en güçlü ve temel takipçisi olduğunuzu açıkça görmektir. Bazı veliler öğretmen ve yöneticilerle konuşmaktan çekinebilmektedirler; "sorun çıkarıcı" olarak tanımlanma endişesi duyabilmektedirler. Çocuğunuzun huzuru, mutluluğu veya başarısı tehlikedeyseniz konuşmaktan çekinmenin telafisi zor sonuçlar doğuracağı aşikârdır. Fakat bu, istekleriniz üzerinde rahatsız edici bir şekilde ısrar etmeniz ya da çocuğunuzun uygunsuz davranışlarını körü körüne savunmanız gerektiği anlamına gelmiyor. Sadece, çocuğunuzun savunucusu olarak haklı rolünüzle onun ihtiyaçlarını belirleme, gördüğünüz şekliyle (objektif olmaya gayret ederek) bunları öğretmen ile paylaşma ve okul yaşamının gerçekleriyle bu ihtiyaçları dengeleme üzerine dikkatlice düşünmeniz anlamına geliyor.

İkinci adım, "veli katılımı" ifadesinin sizin için ne demek olduğu üzerine düşünmektir. Araştırmalar, en etkili veli katılımının veli ve öğretmenin "ortak hedefler" doğrultusunda kendi paylarına düşen sorumlulukları eş zamanlı olarak yerine getirdiklerinde ortaya çıktığını söylemektedir.

Güçlü Bir Veli Öğretmen İşbirliği İçin Gerekenler:

- * Güven
- * Karşılıklı saygı
- * Açık iletişim
- * Dürüstlük
- * Önemseme
- * Anlama
- * Sorumluluk paylaşımı
- * Tam bir bilgi akışı

Bu bağlamda, veliye düşen sorumlulukların başında ev çalışmalarının desteklenmesi geliyor. Verimli bir ev çalışması için;

- * Çocuğunuzla günlük olaylar hakkında konuşmalı,
- * Ders dışı okumalar için yüreklendirmeli,
- * İzlediği televizyon veya video içeriklerini gözlemlemeli ve bunları birlikte analiz etmeli,
- * Duygularınızı açıklamalı,
- * Bazı isteklerinin karşılanması ile ilgili sabretmesi veya emek harcaması sağlanmalı,

Ev ödevlerinin ve sorumluluklarının yapılması konusunda kararlı bir tutum sergilemelisiniz.

Üçüncü adım, çocuğunuzun akademik gelişimi ile ilgili öğretmenleriyle düzenli iletişim kurmak ve okul süreçlerine dâhil olmak için içinde kişisel bir sorumluluk duygusu yaşatmaktır. Sadece bir sorun olduğunu hissettiğinizde okul ile iletişime geçmek geç kalınmış bir davranış veya sorunun büyümesine sebep olabilecek iletişim hatalarına sebebiyet verebilir.

Öğretmen ile Nasıl Konuşulmalı

Çocuğunuzun henüz bir problemi yokken öğretmeniyle bağlantı kurmak olumlu bir ilişkinin belki de en önemli unsurudur. Deneyimlerimizin gösterdiğine göre öğretmen ve veli arasında iletişim çok azsa veya yoksa, her iki taraf da diğerinin sessizliğini ya ilgisizlik ya da her şeyin yolunda gittiğinin işareti olarak yanlış bir şekilde yorumlayabilmektedir. Ardından bir sorun yaşandığında yapılacak ilk veli-öğretmen görüşmesinde zihinlerde oluşan önyargılar sağlıklı bir iletişim kurulmasına sebep olacaktır. Bu nedenle okul başladıktan birkaç hafta sonra mutlaka öğretmeni ile bir görüşme planlanmalıdır. Öğretmenle sınıf düzeyiyle ilgili genel beklenti ve hedeflerin bilgisi alınmalı ve bu beklentiler doğrultusunda veli olarak sizin üzerinize düşen sorumlulukların neler olacağı konuşulmalıdır. Ayrıca çocuğunuzla ilgili özel hedef ve beklentileriniz ile ilgili öğretmenin bilgi sahibi olmasını sağlamalısınız.

Her şey yolundayken iletişim kurmak öğretmen ve veli açısından oldukça kolaydır. Fakat, okul ortamında meydana gelebilen akademik başarısızlık, bir takım davranışsal problemler veya arkadaşlık ilişkileri gibi konularda yaşanabilen sorunlarda veli-öğretmen iletişimini olumsuz etkileyen kızgınlık, savunmacılık, inkar, suçlama ve inanmama başlıklı beş temel unsur bulunmaktadır. Yaşanan sorunların çözümünde ve çocuğunuzun her türlü potansiyelinin en üst noktasına ulaşmasında bu unsurlara dikkat etmenin ve işbirlikçi bir tutum sergilemenin en verimli yöntem olduğu unutulmamalıdır. Umuyorum ki, bu unsurları örnek diyaloglar üzerinden açıklamak daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır.

Öğretmen: Aramak zorunda kaldığım için üzgünüm; ama çocuğunuzun davranışları sınıfta sorun yaratıyor. Beni dinlemiyor. Sizinle görüşmemiz gerekiyor.

Kızgın Veli: Evet, o da sizin ona kötü davrandığınızı söylemişti.

İşbirlikçi Veli: Memnuniyetle gelirim, ne zaman sizin için uygun olur?

Savunmacı Veli: Birilerinin sürekli arayıp çocuğumun kötü bir çocukmuş gibi konuşmasından bıktım usandım.

İşbirlikçi Veli: Bu şikâyetleri daha önce de duymuştuk. Benzer davranışların devam etmesi beni hayal kırıklığına uğrattı; fakat bunu düzeltmek için yapabileceğimiz bir şeyler olduğuna eminim.

İnkâr Eden Veli: Bugüne kadar okuldaki kurallara uymada hiç güçlük çekmedi. Çocuğumun problem yarattığına inanmıyorum.

İşbirlikçi Veli: Çocuğumun sınıfta sorun yarattığını kabul etmek çok zor geliyor; ama bu noktada sizi dikkate alacağım. Görüşmemiz iyi olur. Bu konuda veli olarak üzerime düşen ne varsa yapmaya hazırım.

Suçlayıcı Veli: Öğretmeni olarak çocuğumla gerçekten ilgilendiğinize inanıyor musunuz?

İşbirlikçi Veli: Evde kurallara uyma konusunda bizde sorunlar yaşıyoruz. Okulda da benzer sorunlar yaşandığını kabul etmek benim için çok zor. Yüz yüze görüşmemiz iyi olacak.

İnanmayan Veli: Çocuğumu tanıyamadığınızı düşünüyorum. Mutlaka öyle davranmasının geçerli bir sebebi vardır.

İşbirlikçi Veli: Anlattığınız çocuğun benim çocuğum olduğuna inanmak istemiyorum; ama söylediklerinizi düşüneneğim. Bu davranışların özellikle ne zaman ortaya çıktığını ve sizce nedeninin ne olduğunu öğrenmek isterim. Bunları konuşmak için görüşmemiz iyi olur.

Bazen çocuğunuz ile ilgili duyduklarınızdan hoşlanmayabilir veya kabul etmekte zorlanabilirsiniz. Fakat öğretmeniniz ile çocuğunuzun iyiliği noktasında ortak bir hedefe sahip olduğunuzu düşünerek olumsuzluklar karşısında objektif olabilmeyi sağlayabilirsiniz. Sizler gibi, öğretmenlerin de duyguları ve farklı kişilik özellikleri olduğu için iletişimi olumsuz etkileyen unsurları içeren ifadeleri bazen öğretmenlerin de kullanabildiği bir gerçektir. Eğer tüm çabalarınıza rağmen, öğretmenin anlattığı çocuk sizin tanıdığınız çocuk gibi değilse o zaman ne yapmanız gerektiği konusunda rehberlik birimine başvurabilirsiniz.

Okan Eğitim Kurumları İlkokul Rehber Öğretmeni Burcu Özkök

Kaynakça:

Martin, M. Ve Waltman, C. (2002). Çocuğunuzun okulla ilgili sorunlarını çözebilirsiniz. (F. Dağdır, Çev.) İstanbul: Sistem.

DÜŞÜNME BECERİLERİ DÜŞÜNMEYİ ÖĞRETMEK

Doğum itibariyle çevremizdekilerle iletişime geçer ve birçok alışkanlığımızı da böylece oluşturmaya başlarız. Yaşamın ilk yılları çocuklarda sadece tuvalet, yemek yeme gibi alışkanlıkların değil düşünme alışkanlıklarının da şekillendiği bir dönemdir.

Temel öğrenme yeteneği büyük ölçüde anne ve baba tarafından şekillendirilir. Çocuklara hazırlayacakları ortam, gösterecekleri sevgi, ayıracakları zaman ve sergileyecekleri yaklaşım ile doğrudan ilişkilidir.

Her insan eğer herhangi bir bilişsel probleme sahip değilse düşünme becerisine sahiptir. Bu becerilerin nitelikli hale gelmesi ise büyük oranda yaşamın ilk yıllarında çevre ile ilişkilidir. Doğumla beraber her şeyi keşfetmeye çalışan çocuğun öğrenme kapasitesi de oldukça geniştir. Ancak bu konuda çocuğa yardımcı olunmazsa edinilen bilgilerin, becerilerin zamanla yok olacağını da vurgulamak gerekir. Çocukların üzerinde çevrenin ve verilen eğitimin önemi unutulmamalı ve doğum itibariyle onun zihinsel gelişimi için de çalışmalar yapılmalıdır.

Çocukların Düşünme Becerilerini Geliştirmek İçin Ailelerin Evde Yapabileceği Aktiviteler:

Yapılması gereken ilk şey öğrenme etkinliklerinin rahat, baskı olmaksızın neşeli ve olumlu bir ortamda olmasını sağlamaktır.

Ebeveynler bu etkinlik sürecinde kendilerini iyi hissetmiyorlarsa kesinlikle devam etmemeli ya da hiç başlamamalıdır. Negatif duyguların bellekte çok çabuk ve kalıcı yer ettiğini unutmamak gerekir.

Katı disiplin kurallarının olduğu değil ortak konulan kuralların olduğu bir ortamda çalışmaların yapılması çocuğun kendisini daha rahat hissetmesini sağlayacaktır.

Yapılacak aktiviteler mutlaka çocuğun yaş seviyesine uygun olmalıdır. Aktivite seçiminde oldukça dikkatli olunması gerekmektedir. Yaş seviyesinin üstünde yapılan çalışmalar çocuk için negatif sonuçların oluşmasına neden olabilir. "Ben bunu yapamıyorum" duygusunu sıklıkla yaşaması öğrenilmiş çaresizlik durumunun oluşmasını da beraberinde getirecek ve yapabileceği bir etkinliği bile yapamam diyerek bırakacaktır. Yaş seviyesinin altında yapılacak çalışmalar da çocuğun çabuk sıkılıp bu etkinliklerde artık bulunmak istememesine ya da zaten hepsini yapabiliyorum dediği şeyleri alışkanlık haline getirip önem vermesi gereken aktiviteyi çok kolay görüp dikkatsizlikler yapmasına neden olacaktır.

Etkinlikler denilince sadece eğitici oyunlar akla gelmemelidir. Doğal yaşam alanı tam bir öğrenme merkezidir. Bir hikâyeyi okuyup neden-sonuç ilişkisi kurmasını istemeniz, masaya konulan bardakları sayması, şarkılarla yönlerini göstermesi gibi birçok etkinlik hem eğlenceli hem de öğretici olacaktır.

Sebeup-sonuç, sonuç- amaç ilişkilerine vurgu yapılabilir.

Olasılık bildiren cümleler kullanmaya özen gösterilmelidir. Yani spor yapan sağlıklı yaşar gibi kesin bir yargı yerine spor yapan insanların sağlıklı yaşama ihtimalleri yüksektir demeniz hatalı düşünme tarzının oluşumunu engelleyecektir.

Kitapların size vereceği etkinlik örneklerinden çok daha fazlasına sahip olduğunuzu unutmamalısınız.

Dikkat etmeniz gereken tek şey çocuğunuzun ilgi alanlarını, seviyesini iyi bilmeniz ve hem sizin hem de onun eğlendiği bir ortam oluşturmanızdır.

Okullarda Yapılabilecek Etkinlikler:

Okullarda sadece öğretmenin anlatıp çocukların yazdıkları klasik eğitim sisteminden öteye gidilmelidir. Çocuklar kavram haritaları gibi konuya kendilerinin de dahil oldukları yani aktif oldukları bir çalışma ortamında olmalıdırlar. Evet – hayır cevaplı sorular yerine niçin-sonuçlu açıklamalar, yorum gerektiren sorular ile düşünme becerileri desteklenmelidir.

Düşünme becerilerinin geliştirilmesi açısından soru sormanın niteliği oldukça önemlidir. Sadece bilgi almak için değil bilgiyi kullanmak için de sorular sorulmalıdır.

Düşünme becerilerini geliştirmek için iyi sorulmuş bir soru oldukça büyük önem taşımaktadır. Örneğin şemsiye almanın nedeni yağmur yağma ihtimali iken amacı ıslanıp hasta olmamaktır. Kalıplaşmış bilgi sunumu yapılmamalıdır. Ekmeği kim yapar sorusunu okul öncesi bir çocuğa sorduğumuzda öğrenilmiş bir bilgi olarak fırıncı cevabını verecektir. Bu soruyu biraz daha değiştirip fırıncılar olmasaydı ekmeği nasıl elde ederdik sorusu çocuğun var olan bilgisinin ötesinde düşünmesini, yorum yapmasını ve çıkarımda bulunmasını sağlayacaktır.

Sadece müfredat konuları değil bunun dışında da tartışabilecekleri, düşüncelerini paylaşabilecekleri ortamların okullarda oluşturulması çok önemlidir. Öğrenci merkezli bir eğitim aynı zamanda düşünme becerilerinin de eşzamanlı geliştiği bir eğitimidir. Okan Eğitim Kurumları olarak her yaş seviyesinde düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan öğrenci merkezli eğitim anlayışına sahip olmanın haklı gururunu yaşıyoruz.

Düşünme Becerisi Gelişmeyen Çocuğun İleride Yaşayabileceği Olası Sorunlar:

Sadece var olan ve öğrenmiş ya da ezberlemiş olduğu bilgiyi kullanabilir. Yeni bir fikir üretmesi neredeyse imkânsızdır.

Varsayımlar ya da çıkarımlar yapmada yetersiz olduğu için pasif bir öğrenme şekli oluşturacak ve karar verme konusunda başarısız ve yetersizlik duygusu yaşayacaktır.

Düşünme becerisi gelişmeyen bir bireyin kendisini yaş, cinsiyet gibi somut ifadeler dışında soyut ifadelerle anlatması beklenemez.

En kolay konularda bile akıl yürütmekte zorlanır hatta çoğu kez bunu bile yapamaz. Başkalarına bağımlı başkalarının fikirleri ve kararları ile hareket eden bireyler haline gelirler.

DÜŞÜNMEYİ ÖĞRETMEK...

Ev ortamında, sosyal yaşamında ve okul hayatında yukarıda da belirttiğim gibi ham bilgiyi kullanması ve yorumlaması yönünde çalışmalar yapıldıkça çocuk hayatını böyle şekillendirecektir.

Düşünme becerisi yemek yeme alışkanlığı gibi bir alışkanlıktır. Edinilen bu alışkanlık hayatının her aşamasında yer alacaktır. Doğru zamanda ve doğru şekilde küçük yaşlardan itibaren yapılan çalışmalar çocuğun bu becerileri kazanmasını ve hayatı boyunca kullanabilmesini sağlayacaktır.

Düşünme becerisi; dikkat, planlama, eşzamanlılık, hafıza-hatırlama, görsel algı, akıl yürütme-mantıksal bağ kurma ve sorun çözme konuları birbirleri ile bağlantılı şekilde, oyunlarla çocuklara kazandırılmaya çalışılmalıdır.

Öğrenmede ilk adım dikkat etmektir. Çocuk önce herhangi bir şeyi fark etmeli ve algılamalıdır. Duyu organlarının ilk kaydından geçen bir bilginin kısa süreli hafızaya geçişinde dikkat bir süzgeç görevi görür. İlginç sorular, farklı materyal kullanımı, haritalar, grafikler, farklılık-benzerlikler, puzzleler, okunan kitabın ayrıntılarını sorma (işitsel dikkat) bu alanın gelişimi için yapılabilecek aktiviteler olabilir.

Eşzamanlı çalışmalara görsel ve zihinsel canlandırmalar yapması istenmesi, yüzleri hatırlaması, kâğıt katlama çeşitlerini öğretmek, şekillerdeki rotasyonu çözmesini istemek örnek olarak verilebilir.

Hafıza ve hatırlama çalışmaları için ise öncelikle çocuk, öğrendiği bir şeyi anlatırken ona fırsat verip mutlaka sonuna kadar dinlenmelidir. Yaşadığı olayları anlatmasını ve hatırlamasını kolaylaştırmak için ipuçları vererek yardımcı olabilirsiniz. Hafıza geliştirici eşleştirme oyunları, kodlama, gruplama, sınıflama tekniklerini öğreneceği çalışmalar, geçmiş hakkında konuşmalar bu alanda destek sağlayacak etkinliklerdir.

Görsel algı ise soyut düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Eşyaların önden, arkadan, yandan konumuna dikkat etmesi ya da geometrik bir şekil gösterilip daha sonra başka bir karmaşık şeklin içerisinde gizlenen aynı şekli bulup çizmesi istenebilir.

İlk yıllardan itibaren akıl yürütmeye ve sorunları çözmeye çabalayan çocuklar bu doğal becerilerini yapılacak çalışmalarla geliştirebilirler.

Sorunla karşılaştığında hemen çözüm yolu sunulmamalı ona fırsat verilmelidir. Mutlaka sabırlı olunmalıdır. Herhangi bir durumda karşılaşıldığında yetişkinler çocuklara örnek olmalı ve çözüm basamakları yüksek sesle düşünüp dile getirmelidirler. Yeniden altını çizmek isterim yetişkinler soru sorarlarken oldukça dikkatli olmalıdırlar.

“Unutmamak gerekir ki soru sormak da bir beceri işidir.”

“Düşünmeyi öğretirken çocukların baskın zekâ türlerini bilmek gerekmektedir. Görsel zekâsı olan çocuklar resimlerle ve video filmlerle daha kolay öğrenirlerken, bedensel zekâsı çocuklar dokunarak, deneyerek ve uygulayarak daha iyi öğrenirler. Matematik zekâlı çocuklar mantığa dayalı, sebep – sonuç ilişkileriyle rahatça öğrenirlerken müzik zekâlı çocuklar müzikle, dilsel zekâsı olan çocuklar ise dinleyerek ve okuyarak öğrenmede daha başarılı olurlar. Sosyal zekâlı çocuklar konuşup iletişim kurarak, içsel zekâsı olan çocuklar ise tek başına çalışarak öğrenmekten zevk alırlar.

Zekâ tipi her ne olursa olsun her çocuğun kuvvetli ve zayıf yönlerinin olduğunu unutmamak gerekir. Bu yüzden tek tip zekâyâ hitap ederek çocukları bir kalıp içine sokmaya çalışmak, yetişecek pek çok dahiye engel olmak demektir. Çocuklara yeteneklerini gösterme, geliştirme ve başarılı olma şansı verilmelidir.” (Turner,Colin)

NURAY ÖZBEN AVŞAR
Okun Eğitim Kurumları PDR Böl. Bşk.

KAYNAKÇA:
Turner, Colin; Herkes Doğuştan Başarıdır.
Clouos,Hammer; Teaching Learning

AİLE İÇİ TUTUMLAR

Anne-babanın çocukla olan etkileşimi, çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimi ile kişiliğinin ortaya çıkmasının yapı taşlarını oluşturmaktadır. Ne kadar çok anne-baba varsa o kadar çok çocuk yetiştirme biçimi vardır.

Bunlardan bazıları:

- Aşırı koruyucu ve müdahaleci tutum
- Aşırı otoriter ve baskıcı tutum
- İzin verici tutum
- Demokratik anne-baba tutumu

AŞIRI KORUYUCU VE MÜDAHALECI TUTUM

Çocuklarına fazla sorumluluk veremezler çünkü onların becerememesinden, yanlış yapmasından, dolayısıyla da zarar görmesinden korkarlar.

Çocuğun yapabileceği birçok şey büyükler tarafından yapılır. Çocukları iyi beslensin diye kendileri yedirmekten, yetiştiremiyor ya da yoruluyor diye ev ödevini yapmaya, hatta ilerleyen zamanlarda evlenmiş çocuğunun ev yaşamını idare etmeye kadar uygun olmayan müdahaleler söz konusudur. Bu yapıda yetişen çocuklar, destekler olmaksızın birçok işlevi yerine getiremez hale gelmişlerdir.

Genellikle bu tür anne-babaların çocukları girişimci olmayan, korkak, çekingen, kendilerine güvensiz, daima bir başkasının desteğini arayan çocuklardır. Bu durum çocuğun özellikle sosyal ilişkilerde pasif olmasına sebep olur.

AŞIRI OTORİTER VE BASKICI TUTUM

Bu tutumun temel özelliği, çocuğa karşı gösterilen baskıdır. Hiçbir açıklama yapılmaksızın konulan kurallar vardır ve bu çocuklar bu kurallara koşulsuz olarak uymalıdır.

Sürekli bir değerlendirme, kontrol etme ve şekil vermeye çalışma vardır:

"Öyle yapılmaz... böyle yapılır, ...ne biçim oturuyorsun..." gibi.

İstenmeyen davranışlar cezalandırılır. Bu ceza çoğu kez sözel olarak hakaretten, küçümsemeye, aşağılamaya, hatta dayığa kadar varabilir. İletişimin tek yönlü oluşu ve baskıcı tutum, anne-baba-çocuk ilişkisindeki sevgi ve ilgiye dayalı ilişkiyi engelleyici olmaktadır. İlişkilerde daha çok korku ve kızgınlık duyguları egemendir.

Bu şekilde yetiştirilen çocuklar, duygu (özellikle de öfke ve kızgınlık duygularını) ve düşüncelerini kolay ifade edemeyen, otorite varlığında sinen, boyun eğen, ama otoritenin olmadığı yerlerde kurallara aykırı davranan kişilerdir. Kendilerinden güçlü kişilere karşı itaat davranışı gösterirken kendinden güçsüzlere karşı saldırgan davranışlar sergilerler.

İZİN VERİCİ TUTUM

Bu tutumu benimsemiş anne-babaların en önemli özelliği, çocuklarını hiçbir şekilde denetlememeleri ve onların istedikleri her şeyi yapmalarına izin vermeleridir. Bu çocukların yemek yeme, uyku ve televizyon seyretme gibi davranışları tamamıyla onların isteğine göredir.

Aile içerisinde sorun olmayan bu davranışlar, toplumsal kuralların başladığı, okul, iş ve arkadaş ortamı gibi sosyal ortamlarda sorun olmaya başlar. Bu şekilde yetiştirilen çocuklar, dış dünyada karşılaştıkları güçlüklerle başa çıkmakta zorlanırlar. Genellikle ya saldırgan davranışlar gösterir ya da uyum sağlayamadıkları için diğerleri tarafından dışlanırlar. Engellenmeye, dolayısıyla arzu ve isteklerini kontrol etmeye alışmamış olmaları, konsantrasyon, sebatkarlık gibi özellikleri geliştirmelerini engeller.

Bu tutumu benimsemiş anne-babalar, çocuklarının her istediklerini yaptıkları halde nasıl olup da hâlâ memnuniyetsiz olduklarını ya da derslerine ilgi göstermediklerini anlayamazlar. Oysaki çocuk isteklerini denetlemeyi öğrenmemiş olduğundan dikkat ve çaba gerektiren işlerden çabucak sıkılır. İstekleri geciktirmeyi, bazen de ertelemeyi öğrenmek, sabretmeyi ve zorluklar karşısında dayanıklı olmayı öğrenmenin temelleridir. Böyle yetiştirilen çocuk, evinin dışında, gerçek dünyada hemen her zaman bir takım güçlüklerle karşılaşacaktır.

Bu tutuma sahip anne-babalar çoğu kez çocukları okul çağına gelene kadar herhangi bir problem yaşamazlar. Okulla birlikte çatışmalar başlar.

Arkadaşlarıyla oyun oynarken sırasını beklemek, yenmek kadar yenilmeyi de kabul etmek, bir ders boyunca sabırla öğretmenin anlattıklarını dinlemek gibi durumlara hazırlıklı olmalıdır.

Bu çocuklar okulda başarısızlık yaşayabilirler. Çocuk artık anne-babanın başarı istekleri ile karşı karşıyadır. Canı istemese bile ondan bazı görevleri yerine getirmesi beklenmektedir. Bu istekleri yerine getirmediği zamanlarda da çoğunlukla anne-babadan "senin için her konuda fedakârlık yaptık, senden sadece okulda başarılı olmanı istiyoruz" şeklinde bir tepki alırlar. Ama bu durum çocuğu daha da engelleyici etki yapar. Çünkü o, başarı kazanması için gereken sabra, iç denetime ve disipline sahip değildir.

DEMOKRATİK ANNE-BABA TUTUMU

(Güven verici, destekleyici, hoşgörülü tutum)

Bu tutumu benimseyen anne-babalar, mantıklı açıklaması yapılan kurallara sahiptir ve çocuk bu kurallara uyduğu sürece özgürdür. Kuralların çocuk tarafından anlaşılmasını sağlamak ve bunları tutarlı bir şekilde sürdürmek önemlidir.

Tutarlılık, çocukların neyi yapıp neyi yapamayacaklarını öğrenmeleri bakımından önemlidir. Böylece çocuk bir yandan denetim duygusuna sahip olurken, diğer yandan da güven duygusunu yaşayacaktır.

Bu tutuma sahip anne-babalar, çocuklarını aynı bir birey olarak kabul edip bağımsız bir kişilik geliştirmelerini teşvik ederler.

Karşılıksız sevgi gösterilmesi bu tutumun en temel özelliklerindedir. Çocuk anne ve babanın sevgi ve desteğinden asla yoksun kalmayacağını bilir.

Aile içinde çocuğun fikirlerini açıkça ifade etmesi desteklenir.

Anne-baba ve çocuk arasındaki paylaşım çok kuvvetlidir. Çocuk kendisine değer verildiğini hisseder.

Anne-baba katı kurallar koymak yerine esnek davranmasını da bilirler.

Bu ortamda yetişen çocuklar doğal olarak küçük yaştan başlayarak sorumluluk almaya hazır hale gelirler. Çocuğun her yaşta alabileceği bir sorumluluk vardır ve bunu yerine getirmesi ondan beklenmelidir. 3 yaşındaki bir çocuktan dışarıdan geldiğinde ayakkabısını yerine kaldırması istenebilir. 8 yaşındaki bir çocuk yemek masasının toplanmasına yardım edebilir. Başarısızlıkların cezalandırılması yerine başarıların ödüllendirilmesi ön plandadır. Özellikle olumlu davranışın görülmesi ve sözcüklerle ifade edilmesi çocuğun olumlu bir benlik duygusu geliştirmesini sağlar. Sevgiden mahrum bırakmak söz konusu değildir.

"Böyle yaparsan seni sevmem."

"Artık senin annen olmayacağım." gibi cümleler ima bile edilmez.

Bu tutum ile yetiştirilen çocuklar:

Temel güven duyguları gelişmiş,
Bağımsız,
Fikirlerini serbestçe söyleyebilen,
Girişimci,
Sorumluluk alabilen,
Okul başarıları yüksek
En önemlisi MUTLU çocuklardır.

Nuray ÖZBEN AVŞAR
Okan Eğitim Kurumları PDR Böl. Bşk.

Kaynak

Çocuk, Ergen ve Anne-Baba, Yayına Hazırlayan:
Gül Şendil, 2003
Ana-Baba ve Çocuk, Haluk Yavuzer,
Remzi Kitabevi, 2000

**"Çocuklar istediğiniz
gibi değil, yetiştirdiğiniz
gibi olur.**

**Çocuk eğitiminde
en önemli etken tutarlı
davranan anne
babalardır."**

ÖDEVLER

**ANNE BABALAR
ÇOCUKLARINA
ÖDEV KONUSUNDA
NE KADAR
YARDIM ETMELİ?**

**ÇOCUĞUN ÖDEV
YAPMASI
NASIL SAĞLANABİLİR?**

Her tatil sonrasında çocukların okula başlaması, ödev ve çalışma sistemine uyum sağlamanın zaman alması doğaldır. Ancak bu uyum sürecinin verimli ve kısa sürede geçirilebilmesi için ailenin de destekleyici olması gerekir.

Okul dönemi ile birlikte sadece ödev yaptırmak değil uyku saatinin ayarlanması, çanta düzenleme, okula gideceklerin unutulmaması, haftalık programın takibi gibi diğer sorumluluk gerektiren rutinlerin de oturması çocuğun yaşı ile doğru orantıda hedef olarak alınmalıdır.

Çocuğuna ödev yaptırmak kimi ebeveyn için işkence gibidir.

Ve bu bir okul yılı olarak her gün tekrarları ile devam eden bunalıcı bir süreç haline gelebiliyor.

"Çocuğum neden ödev yapmak istemiyor?"

Çocuğun ödev yapmak istememe durumuna kesin ve kalıcı bir çözüm getirebilmek için, önce sorunun kaynağının tespit edilmesi gerekir. İşte sorunun kaynağını oluşturan sebepler:

Aile Tutumları

Her konuda olduğu gibi ödev ve diğer sorumlulukların önceliği ile ilgili aileden gözlenen davranışları çocuğun modellemesi daha kolaydır. Öncelikle yapılması zorunlu sorumlulukların anne baba tarafından önemsendiğini çocuğun görmesi gerekiyor. Ancak çocuğunuz eve gelir gelmez ödevlerin, derslerin... gibi hatırlatmalara başlamak, önemsemediğimiz aile içi iletişim ve etkin zaman geçirme durumlarını baltalayacaktır.

Çocuğunuz ile günü hakkında konuşun, yaşadığı ve üstesinden gelmekte zorlandığı durumların üzerinden geçin.

Zaman zaman verilen ödevlerin fazla ve seviye üstü olduğunu düşünüyor olabilirsiniz. Ancak bu düşüncenizi çocuğunuzun yanında konuşuyor, ödevleri veya öğretmeni eleştiriyor, bazı zamanlarda ödevin yapılmamasını uygun görüyor iseniz, çocuğunuz da bu konuda kararsızlık yaşayacak ve tutarsız hareket edecektir. Böyle durumlarda; çocuğunuza duygularınızı hissettirmeden ödevini yapmasına yardımcı olmalı ve öğretmeni ile çocuğunuzun bulunmadığı bir ortamda bağlantıya geçmelisiniz.

Ebeveynlerin ödevlerin düzenli yapılması konusunda destekleyici olması ve alışkanlık kazanabilmesi için desteğin aşamalı bir şekilde çekilmesi gereklidir. Okula gelen çocuğun çantasını açıp, not defterini karıştıran ve "bugün hangi ödevler verilmiş hadi başlayalım" yaklaşımı ile ödevi çocuktan daha fazla sahiplenen anne babaların bu tutumları yanlıştır. Anne baba tabii ki çocuğuna ders çalışma ve ödev konularında yardımcı olmalı, yapamadığı ve yardım, fikir istediği ödevler için destek olmalı ama bu, anne baba onun derslerini yapacak, sürekli aynı odada yanında duracak ve her akşam kontrollerini yapıp çantaya yerleştirecek anlamına gelmemeli.

Öğretmenin Tutum Ve Davranışları

Ödevlerin yapılması konusunda öğretmen tutum ve davranışları bir diğer önemli belirleyicidir. Ödevin verildiğini ancak kontrol edilmediğini gören çocuk için ödev yapılıp okula götürülmesi gereken bir sorumluluk değildir. Ve bu durum ancak öğretmen-aile işbirliği ile çözümlenebilir.

Zamanında bitirilmeyen ödevler

Akşam 23.00'te veya sabah okula gitmek için hazırlanırken "ödevimi yapmadım, bu şekilde okula gidemem" diye kriz çıkartan ve anne babayı gecenin bir yarısı veya sabah ödev için sıkıştıran çocukları ebeveynlerinden duymak mümkün. Böyle durumlarda "Uyku saatin geldi bu zamana kadar sana birkaç kez hatırlattım ama yapmadın, senin okula ödevin olmadan gitmeyi tercih ettiğini düşünüyorum." şeklinde bir açıklama ile çocuk ile çatışmaya girmeden, durumun doğal sonucuna katlanması sağlanmalıdır.

Program Alışkanlığı

Çocuğunuzun organize olmaya, plan ve programa ihtiyacı olabilir. Yapmak zorunda olduğumuz ve yapmaktan keyif aldığımız şeyler vardır. Her gün okul sonrası eve gelip dinlenme süresini dolduran çocuğunuzla bu listeyi ilk başlarda siz yanında durup yardımcı olarak sonrasında onun oluşturabilmesi için geri çekilerek başlatın. Çocuğunuzun o gün yapmak zorunda olduğu neler var? Ve o gün için yapmaktan keyif alacağı neler var? Bu listeyi oluşturduktan sonra yapmak zorunda oldukları ile başlayın ve her tamamlanan görevin üzerini çizip bir sonrakine geçin. Zorunluluklar bittikten sonra kalan zaman diliminde aklında ödev sıkıntısı olmadan daha çok eğlendiğini gören çocuğunuz da, bu uygulamayı sevecektir.

Özel Durumlar

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite, Disleksi, Özgül Öğrenme Güçlükleri, Yaygın Gelişimsel Bozukluklar biyolojik kökenli sorunlardır. Bu tanılardan birini almış bir çocuk öğrenme ve akademik uygulamalarda akranlarından daha fazla zorlanacağı için ailenin devrede olacağı birebir çalışma sistemine ihtiyaç duyacaktır. Desteğin çekilip, çocuğunuzun biranda sorumluluklarını üstlenmesini beklemek zorlayıcı ve gerçek dışı olacağından çocuğunuzun tümünden reddedilmesine yol açacaktır. Çocuğunuzun öğrenme süreçlerine dair şüphe yaşıyorsanız bir uzmandan konu ile ilgili destek almanızı tavsiye ederim. Çocuğunuzun durumu kesin bir tanılama sürecinden geçtikten sonra hem okulda hem de evde uygulanacak önerilerle işinin kolaylaştığını ve çocuğunuza yardımcı olabildiğinizi göreceksiniz.

Ödev Yapma Alışkanlığı Nasıl Kazandırılır?

Ödevlerin çocuğunuzun sorumluluğunda olduğunu bilmeli ve bu doğrultuda hareket etmelisiniz. Ödev yapmayı, alışkanlığa dönüştürme noktasında ilk başta neyin, ne şekilde yapılması gerektiğine dair model oluşturmalı, destek vermeli ve desteğinizi aşamalı bir şekilde geri çekip zamanı belli olmayan ara kontroller yapmalısınız. Yaptığınız rastgele kontrollerle çocuğunuzun çaba ve başarısını ödüllendirin. Bu sıralama ve yaklaşım ile çocuğunuzun ödev yapma alışkanlığını kazanmasını sağlamış olacaksınız.

YENİ BİR KARDEŞ GELİYOR!

Hayatta yaşanan önemli dönüm noktalarından biridir aileye yeni bir ferden katılıyor olması. Hem ebeveynleri hem de yaşı kaç olursa olsun çocukları etkilemektedir bu yenilik. Bazen doğduğu günden itibaren ilgi odağı haline gelmiş olan ilk çocukların bu süreçten olumsuz etkilenebildikleri veya artık ebeveynlerini paylaşacakları bir kardeşleri olduğu gerçeğine alışmakta zorluk çekebildikleri görülmektedir.

Çok doğaldır ki, aileye yeni bir üyenin katılması yaşamı renklendiren, önemli ve mutlu bir olaydır. Yeni bebek, biranda ailenin tüm yaşamını etkileyecek ve ailedeki tüm yetişkinlerin ilgi odağı olacaktır. Fakat bu doğal durum, belki de o güne kadar her şeyin kendisine göre ayarlandığı büyük çocuğunuz için hiç de hoş algılanmayacaktır. O, bir taraftan şaşkınlık ve bocalama içinde bugüne kadar sahip olduğu özenli hayatı kaybetme

korkusu yaşarken, diğer taraftan kontrol edemediği bir kıskançlık duygusu hissetmeye başlayacak. Neredeyse tüm kardeşler arasında var olabilen bu duygu bazen kardeşini kıskanan çocuğun saatlerce sebepsiz ağlamasına, kardeşinin biberonunu saklamasına, yaşından küçük bebeksi davranışlar sergilemesine, uyku sorunu yaşamasına, kardeşini korkutmaya çalışmasına, kardeşinin oyuncaklarını kırmaya kalkışmasına vb. durumlara sebep olabilmektedir. Bu olumsuz davranışları sergilerken çocuk artık sevilmediğini veya kardeşinden daha az sevildiğini düşünmektedir. Eğer tam olarak kardeşi olması gerçeğine de hazır değil ise birde onun rızası olmadan anne babasını, eşyalarını ve belki de odasını paylaşmak zorunda kalacağı için bu süreç oldukça sıkıntılı yaşanabilir. Tüm bu paylaşım zorunda olunanlar çocuklarda üzüntü, öfke, nefret ve intikam alma düşüncelerinin yanı sıra heyecan, sevgi, kardeşini koruma isteği ve yakınlık hissetme gibi karmaşık duygu ve düşünceleri içinde barındırmaktadır.

Gelişim kuramları, 7-8 yaş öncesi çocukların sahip oldukları ve sevdikleri şeyleri başkalarıyla paylaşmayı kabul edecek duygusal olgunluğa henüz erişemediklerini ve bu konuda zorluk yaşayabildiklerini ifade etmektedir. Bu noktada çocukların kardeşi olacağı gerçeğine hazırlanması, alışması ve kabullenmesi; anne babanın tutumlarına bağlıdır. Anne babanın öncelikle olası bir kardeş kıskançlığı durumunun; yaşanması gereken, doğal bir süreç olduğunu kabul etmesi gerekir. Çocuğuna hem duygusal destek olarak, hem de zaman tanıyarak yeni bebeği örselenmeden kabullenmesini sağlamalı ve bunu yapabileceğine inanmalıdır.

DOĞUM ÖNCESİ, DOĞUM VE BEBEKLE TANIŞMA

Hamilelik sürecinin başından itibaren büyük çocuğun kardeşi olacağı konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu bilgilendirme sen artık abla, ağabey olacaksın şeklinde bir yaklaşımın yanı sıra; yeni bir kardeşin gelişiminin güzel ve aileniz için olumlu bir gelişme olduğu mesajı verilerek yapılmalıdır. Çocuğunuzun yaşı küçük ise; somut düşünme döneminde olduğu için; açıklamanızı mümkün olduğunca geç; karnınız belirgin olmaya başlayınca yapabilirsiniz. Ama bu süre içinde, bu haberi başkalarından almamasına dikkat etmelisiniz. Küçük çocuklar ortada bir yaşantı olmadığı için doğum öncesi süreçten çok fazla etkilenmemektedirler. Daha büyük dönemdeki çocuğunuza ise; herkese açıklamadan hemen önce, aynı müjdeli açıklamayı yapabilirsiniz. Ona, kendisine hamile kaldığınızda yaşadığınız sevinci, hazırlıklarınızı anlatabilir, birlikte fotoğraflara bakabilir, videoları seyredebilir ve bu müjdeli durumun kendisinde de yaşandığı duygusunu verebilirsiniz. Yeni bebeğin hazırlıklarını abartıdan uzak bir şekilde yapabilir, yaşı küçük veya büyük olsun; hazırlıklara çocuğunuzun da dahil edebilirsiniz. Doğacak bebek için yeni bir şey alırken, onun için de bir şeyler alabilirsiniz.

Doğum yaklaştıkça; kardeş gelince neler olacağını, bir süre için evdeki ortamın her zamankinden daha heyecanlı ve karışık olabileceğini, eve sık sık misafir gelip gidebileceğini, annenin hem yorgun olacağı hem de bebekle daha çok vakit geçirmek zorunda kalacağını çünkü küçük bebeğin gereksinimleri olduğunu, bu süreçte kardeşi için çocuğunuzun neler yapabileceğini uygun dille anlatabilirsiniz. Doğumdan önce kendisinin bebeklik anılarını anlatarak da, kardeşi doğduktan sonra yaşanacaklar hakkında fikir sahibi olmasını kolaylaştırabilirsiniz. Doğum zamanına 2-3 hafta kala, çocuğunuzun yaşına göre; bebeğin nasıl doğacağı, ne büyüklükte olacağı, bakım ihtiyaçları ve annenin hastane yaşantısı hakkında çocuğunuza bilgi verebilirsiniz.

Çocuğunuz; artık sevilmediği duygusu yaşamaması için onu doğum sürecinin dışında bırakmadan, doğumdan kısa süre sonra anne kendini iyi hissettiğinde, babasıyla birlikte annesini ve kardeşini ziyaret etmesini sağlayabilirsiniz. İlk karşılaşmada sadece çekirdek aileyi oluşturan anne, baba, çocuk ve yeni bebeğin olduğu bir ortam ayarlamaya çalışabilirsiniz. Bebeğin mümkünse kendi yatağında olmasına özen

gösterebilirsiniz. Çocuğunuzun önce kardeşi ile aynı odada olmaya ve varlığına alışabilmesi gerekmektedir, bunun için kardeşi hakkında o soru sormadıkça çok fazla konuşmamayı tercih edebilirsiniz. Annesini ve yeni doğan kardeşini gördükten sonra fazla hastanede kalmadan, babası veya kendini güven içinde hissedeceği bir yetişkinle birlikte zaman geçirmesini sağlayabilirsiniz. Çocuğunuzun hastane ziyaretlerini; kendini kötü hissetmesine yol açacak konuşmalara (yeni bebek geldi, sen eskidin gibi) maruz kalmaması için; ziyaretçilerininin olmadığı saatlerde yapmaya özen gösterebilirsiniz. Anne aynı gün eve dönemeycekse bu durumu mutlaka çocuğunuza açıklayarak; çocuğunuzun kendi evinde ve düzeni içerisinde, yanında kendini rahat hissedeceği babası veya bir yetişkin ile kalmasını sağlayabilirsiniz.

BEBEK EVE GELDİKTEN SONRA

İlk haftalarda çocuğunuzun yanında kardeşine abartılı sevgi gösterileri yapmamaya dikkat edebilirsiniz. Bu süreçte en önemli şey; çocuğunuzun kardeşinden önce sahip olduğu ilgi ve sevgiyi kaybetmemesi ve alışık olduğu düzeninin bozulmamasıdır. Kardeşi doğmadan önce neler yapıyorsanız mümkün olduğunca aynı şeyleri yapmaya devam edebilirsiniz. Unutulmamalıdır ki çoğunlukla kardeş kıskançlığının nedeni; ilginin bölünmesi ve hayatında alışkın olduğu rutinlerin yapılamamasıdır. Bu nedenle bu süreçte annenin destek alabilmesi çok önemlidir. Bu dönemde; anne ve baba her iki çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak konusunda işbirliği yapmalıdır. Anne bebek ile ilgilenirken büyük çocuğunuzun yemek yemesi, giyinmesi vb. ihtiyaçlarını babası karşılamalıdır. Küçük kardeş uyurken ise, anne mutlaka büyük çocuğu ile zaman geçirmeli, kucağına almalı, sevmeli; onu ne kadar çok sevdiğini söz ve davranışlarıyla göstermelidir. Yani; çocuklar paylaşılmalı, iki çocuk da hem anneyi, hem de babayı eşit yaşmalıdır. Ayrıca büyük çocuğun önceden alınmış eşyalarını, onun isteği olmaksızın kardeşine vermemeye dikkat edilmelidir. Bu durum çocuğun mülkiyet duygusunu zedeleyebilir. Sahip olduğu her şeyi kaybedebileceği duygusuna kapılmasına sebep olabilir. Yeni bebeği tebrik için gelenler; bebeğe değil, abla/abiye hediye almaları için yönlendirilmelidir. "Tebrik ederim; bir kardeşin olmuş, herkes kardeş sahibi olmak ister, kardeşin olduğu için hediyeyi hak ettin." gibi sözlerle hediyeyi verebilirsiniz. Bu yaklaşım çocuğunuza; kardeşinin olmasının güzel bir şey olduğu mesajını verecek ve ilk günleri daha rahat geçirmesini sağlayacaktır. Eve gelen misafirleri, her iki çocuğa da ilgi ve sevgi göstermeleri konusunda yönlendirmeye ve büyük çocuğunuzun üzecek davranış ve sözlerde bulunmalarına özen gösterebilirsiniz.

Doğumdan sonraki günlerde çocuğunuzun kardeşine yardım etmesi için fırsatlar yaratabilirsiniz. Küçük yaşta çocuklar için; Kardeşin uyanmış mı bir bakar mısın? Islak bez verir misin? gibi onun yapabileceği basit görevler verebilir; sonrasında bu görevi yaptığı için onu takdir ederek kendisiyle gurur duymasını sağlayabilirsiniz. Çocuğunuz kardeşine ilgilenirken veya severken, bebeğe zarar gelebilir düşüncesiyle aşırı kaygı içeren tavırlarla çocuğunuzun kardeşinden uzaklaştırmaya çalışmak, yapılabilecek en büyük hatalardan biridir.

Bu tip engellemeler çocuğunuzun kardeşine karşı olumsuz duygular hissetmesine ve sevilmediğini düşünmesine sebep olabilmektedir. Tabi ki çocuğunuzun kardeşine zarar verme eğilimi var ise buna izin vermeyeceğinizi kesin bir dille anlatmalısınız. Her türlü özenli davranışınıza rağmen zarar verme eğilimi ve çocuğunuzun karakteri dışındaki bir takım davranışları sıklıkla gözlemlemeye devam ediyorsanız ve bu durumla baş etmekte yetersiz kaldığınızı hissediyorsanız, bir uzmandan destek almaktan çekinmeyiniz.

anaokulu • ilkokul • ortaokul • lise

*Geleceği
yetiştiriyoruz!*

0(216) 677 18 30
www.okankoleji.com

[f /okankoleji](#) [t /okankoleji](#)